

iSophi Z – nástroj pro efektivní vstupní diagnostiku prvňáčků

SIMONA PEKÁRKOVÁ, MARTINA ŠVANDOVÁ

Lze snížit počet odkladů, a přitom nemít selhávající prvňáčky? Cestou je důsledná diferenciací výuky a pro tu musí mít učitel informace o rozvojových potřebách dětí.

Závěrečná zjištění České školní inspekce z výroční zprávy roku 2021/2022 (ČŠI, 2023) poukazují na vysoký podíl dětí s odkladem školní docházky, který i přes přijatá opatření výrazně neklesá. MŠMT proto chystá další systémové kroky, jak pomoci převážně většině dětí uskutečnit nástup školní docházky v řádném termínu.

Je nasnadě, že učitelé v 1. třídách budou muset přistoupit k výuce s ještě větší mírou diferenciací, než byli doposud zvyklí. Aby k tomu našli strategie, je třeba systematického a průběžného sledování vzdělávacích pokroků dětí – a k němu je nutné mít „vstupní data“. Neboli provést individuální pedagogickou diagnostiku dítěte a identifikovat tak jeho silnější stránky i oblasti s potřebou podpory.

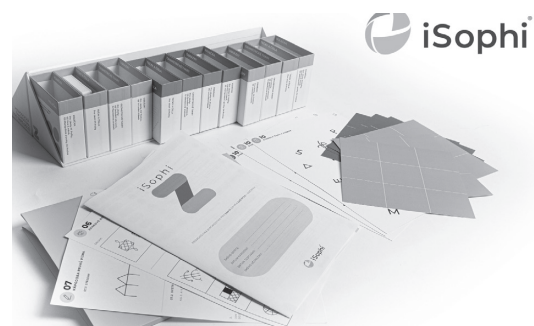
Pedagogická diagnostika jako preventivní opatření po nástupu do 1. třídy (nebo již při zápisích)

Pro rychlou a efektivní pedagogickou diagnostiku je třeba mít k dispozici nástroj, který prostřednictvím vybraných krátkých úkolů dokáže zmapovat základní oblasti školní připravenosti. A to již při prvních kontaktech dítěte se školou, tedy buď bezprostředně po nástupu do 1. třídy, nebo i při zápisích do ZŠ (kdy lze navíc využít potenciálu zbývajících měsíců do zahájení školní docházky). V neposlední řadě je takovou diagnostiku vhodné provádět v přípravných třídách ZŠ.

V ČR je efektivních (tzn. takových, které nesou „hodně informací za krátký čas“) pedagogických nástrojů počáteční školní diagnostiky pro plánování rozvoje dětí zatím malé množství a nejsou ve školách systematicky využívány. Chybí systémové řešení, jež by zajišťovalo používání standardizovaných „vstupních“ diagnostických nástrojů školami.

Pedagogická diagnostika iSophi Z... – „VÁŠ přehled znamená JEJICH pokrok“

Výše uvedené skutečnosti byly východiskem k tvorbě nového diagnostického nástroje určeného pro pedagogy ZŠ iSophi Z (obr. 1).

Obr. 1: Pedagogická diagnostika iSophi Z

Pedagogická diagnostika iSophi Z byla vyvíjena 2 roky. Prototyp nástroje byl vytvořen ve spolupráci s Univerzitou Hradec Králové, Ústavem primární a preprimární edukace Pedagogické fakulty. První použití v praxi proběhlo úspěšně v roce 2022. Dle výsledků prvotního statistického ověření se nástroj jeví jako vnitřně konzistentní a přiměřený pro věkovou úroveň 6–7 let.

Autorky na nástroj při jeho tvorbě kladly následující požadavky:

- Z hlediska dětí a rodičů:
  - eliminovat riziko počáteční školní neúspěšnosti a potíže výchovného charakteru s ní související
  - motivovat rodiče k efektivní podpoře a nácviu dovedností dítěte co nejdříve a poskytnout jim konkrétní body pro spolupráci se školou
  - identifikovat a snížit riziko rozvoje specifických poruch učení
  - budovat zdravé sebepojetí dítěte na jeho silných stránkách a práci na slabších stránkách
- Z hlediska učitelů:
  - získat o dítěti co nejvíce informací během krátké individuální činnosti
  - mít uživatelsky pohodlný diagnostický nástroj
  - poskytnout učiteli (i rodiči) možnost získat okamžitý digitální a tištěný přehledný výstup
  - umožnit navrhovat konkrétně zaměřené plány pedagogické podpory
  - stanovit dílčí cíle v rámci speciálně pedagogické péče, pedagogické intervence

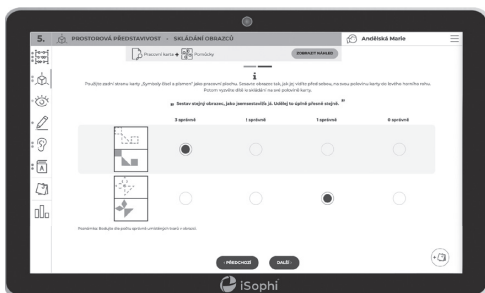
PŘEDSTAVUJEME

- mít možnost uskutečnit s odstupem srovnávací diagnostiku a následně upravovat vzdělávací plány na základě pokroků dítěte.

V rámci nástroje iSophi Z je posuzováno 6 oblastí (např. předmatematické představy, prostorová představivost, zrakové vnímání, sluchové vnímání atd.) vztahujících se k připravenosti pro nácvik čtení, psaní, počítání a práci s informacemi.

Možnost sledování pokroku dítěte

Provede-li pedagog vstupní diagnostiku a zaznamená např. specifická oslabení, má možnost diagnostiku po několika měsících cílené intervence zopakovat a získat tak tzv. srovnávací report. Nejčastěji učitelé porovnávají výstupy z diagnostiky prováděné u zápisu s diagnostikou po nástupu do ZŠ, nebo provedou první diagnostiku v září a poté např. v lednu. Srovnávací report zobrazuje posuny v jednotlivých oblastech velmi přehlednou formou.

Obr. 2: Digitální nadstavba iSophi Z

Základní informace k administraci pedagogické diagnostiky iSophi Z:

- administrace trvá 14–17 minut
- pedagogové mají jednotné testové materiály, vše dělají stejně
- součástí je digitální nadstavba – ta vložená data vyhodnocuje automaticky (obr. 2)
- poskytuje přehled o individuální úrovni dítěte
- nabízí přehled skupinový (pro jednotlivé třídy)
- generuje přehled dětí se signifikantními/minimálními potížemi ve sledovaných oblastech.

Digitální vyhodnocení a reporty z pedagogické diagnostiky iSophi Z

Pro systém byla vytvořena kvalitní digitální nadstavba, která je součástí nástroje. Ta umožňuje automatické

Obr. 3: Set s pomůckami pro 3 učitele

vyhodnocování zadaných dat a generuje učitelům přehledně vizualizované informace o vstupních dovednostech dětí. Při opakovaně prováděné diagnostice vybraného dítěte poskytne digitální nadstavba učiteli report se srovnáním výsledků z obou pedagogických diagnostik. Učitel tedy vidí, kde se dítě výukově posunulo. Podle toho může upravit učební či jakékoli jiné plány, stanovené cíle apod. Informace jsou předávány rodičům a je jim podrobně vysvětleno, co se daří a jaký způsob podpory a domácí přípravy by dítěti mohl dále pomoci.

Při používání digitální aplikace učitel výsledky zaznamenává přímo do tabletu nebo počítače, odpadá tak listování v papírovém záznamovém listu. Aplikace vede pedagoga úkol po úkolu, vždy tedy ví, co má dělat. Systém zaznamenané výsledky vyhodnotí okamžitě, což vede ke zrychlení práce a odstranění rizika početních chyb. K dispozici je i jednoduchý přehled o výsledcích celé skupiny dětí nebo třídy.

Motivace rodičů

Díky přehledným reportům z diagnostiky se stává jednodušší i komunikace s rodiči. Při schůzce s nimi může učitel ukázat silnější stránky dítěte a oblasti s potřebou podpory. Report a jeho interpretace učitelem slouží rodičům jako cenná informace, jak s dítětem dále pracovat na kompenzaci nedozrálých nebo oslabených oblastí dovedností. Rodiče si mohou domů odnést zjednodušený, tzv. rodičovský report. Z pedagogické diagnostiky iSophi Z lze za krátký čas získat poměrně velké množství informací o dítěti, navíc objektivně vyhodnocených vzhledem k věkové normě. Pro rodiče mohou mít proto reporty i značně motivační charakter.

S ohledem na aktuálně probíhající celospolečenskou diskuzi o hledání možností, jak snížit vysoké procento odkladů školní docházky u dětí a umožnit pozvolné dozrávání některých psychických funkcí během prvních ročníků ZŠ, se nástroj iSophi Z jeví jako praktický pro rychlou pedagogickou diagnostiku u zápisu do ZŠ a v 1. ročníku ZŠ.

Mgr. Simona Pekárková, Ph.D.,

katedra psychologie Filozofické fakulty UK;
Pedagogicko-psychologická poradna STEP, s. r. o

Mgr. Martina Švandová, Ph.D.,

katedra psychologie Filozofické fakulty UK;
Pedagogicko-psychologická poradna STEP, s. r. o